Forenzne psychiatrické posudzovanie páchateľov trestných činov, ktorí trpia psychotickým ochorením, ale čin nevykazuje známky patologického konania

Ivan André
Ľubomíra Izáková
PK UNB a LFUK Staré Mesto

„Neschizofrénne“ delikty u schizofrenických jedincov

Súvislosť trestného činu s chorobnými príznakmi

- Žiadna
- Konanie je zrozumiteľné
- Bežná motivácia
- Premorbídna osobnosť
- Náklonnosť k asociálnemu konaniu v minulosti

Je možné odhliadnuť od faktu prítomnosti schizofrénneho alebo iného psychotického ochorenia?

- Nadmerné konzumovanie alkoholu a iných návykových látok
- Vplyv rodiny
- Zmeny životného stereotypu
- Rôzne iné sociálne vplyvy, chudoba, bezdomovectvo
- Slabá psychická rovnováha odliečeného pacienta, sklon k abnormným reakciám
- Simplexné formy – menej závažné delikty
- Paranoidná schizofrénia - sklon k závažným, násilným deliktom
- Úvodné štádium choroby – nebezpečnejšie (bludné ladenie, imperatívne halucinácie)

U jedincov so schizofréniou je významná odlišnosť v sklone ku delikvencii

Problém latentnej schizofrénie (remisia, málo nápadné priebehy)

- Stransky (1914) – priznanie zmenšenej príčetnosti
- Bleuler, E. (1943) – pripúšťa „príčetnosť“ u ľahkých foriem schizofrénie
- Skupina schizofrenických ochorení - diagnóza neznamená súčasne aj nepríčetnosť (Erhard, Wilinger, 1961)
- Bleulerov pojem schizofrénie je širší, ako pôvodný pojem demencie praecox
- Sú autori, ktorí sú za zásadné priznanie nepríčetnosti vo všetkých prípadoch (Mysliveček, Gruhle, Dobiáš)
- V súčasnosti, starší znalci viacej dodržujú „konzervatívne“ stanovisko, priznávajú nepríčetnosť vo všetkých prípadoch
- Mladší znalci - individuálne zhodnotenie prípadu (Študent, 1989)
- Problém nastáva, ak schizofrenik páchal trestnú činnosť už v premorbídnom období (osobnostné dispozície)
- znalci sa zaoberajú aj otázkou použiteľnosti a zmyslu trestu
- Prípady chybných diagnóz
- Rozvoj schizofrénie po spáchaní deliktu

Problém psychóz súvisiacich s užívaním drog

- Krátkodobé „intoxikačné“ psychózy
- Toxické psychózy
- Dlhodobejšie stavy, pripomínajúce schizofréniu
- Drogou vyprovokované „pravé“ schizofrenické priebehy
- Pacienti s primárnou schizofréniou, užívajúci súčasne aj návykové látky

Kazuistický prípad č. 1

- I.J. , nar. 1956, psychiatricky liečený od r. 1995.

Liečený bol vo viacerých psychiatrických zariadeniach, stredoškolsky vzdelaný, ženatý, dve deti, bol aj zamestnaný, t.č. na ID

- Diagnostický vývoj:

Porucha osobnosti, 2002 – BAP, 2004 – schizoafektívna porucha, posledná hospitalizácia v r. 2015.

Opakovane sa dopúšťal rôznych trestných činov, včítane podvodov a rôznych machinácii (tzv. bytová mafia), ktoré mali z hľadiska jeho konania systematický a premyslený charakter, niektoré hospitalizácie boli evidentne účelové.

Bol opakovane znalecky vyšetrený, závery posudkov sú rozdielne, absolvoval ochranné liečby, bol aj vo výkonoch trestu

Posledné znalecké posúdenia (2016)

1. skutok stal ešte v r. 2002, kedy ako člen predstavenstva nemenovej firmy vybral u účtu vyše jedného milióna Sk a následne sa peniaze „stratili“ ...

2. Či chápe zmysel trestného konania, ktoré sa voči nemu v súčasnosti vedie. ?

Kazuistický prípad č. 2

- R.S., 34 ročný, opakovane stíhaný za prečin marenia úradného rozhodnutia a prečin podielnictva s následným zákazom viesť motorové vozidlá
- Stredoškolsky vzdelaný, slobodný, s drogovou anamnézou (pervitín, marihuana)
- Skutkov sa dopúšťa od r. 2006, kedy ešte nebol psychiatricky liečený
- 2014,2015 – hospitalizovaný v PN PP Pezinok, dg. hodnotený ako porucha osobnosti, toxické psychózy, neskôr schizofrénia
- Opakovane bol v minulosti vo výkone trestu, mal aj nariadené OL, psychiatrické
- Posledný známy trestný čin - jazdil autom bez VP, vysoká rýchlosť na ukradnutom aute (2015)
- Evidentné účelové prvky v jeho správaní v rámci trestného konania (píše listy o jeho chorobe, nepríčetnosti a pod.)
- Oslabenie kompaktnosti osobnosti, pripustenie negatívneho ovplyvnenia ovládacích schopností v čase spáchania skutkov

Závery

- Posúdenie musí byť vždy individuálne
- Nestačí len údaj o schizofrénii v anamnéze
- Treba myslieť aj na možnosti a zmysel trestu u „schizofrenika“
- Staršia téza

  schizofrénia = nepríčetnosť

  sa dnes ukazuje ako prekonaná